Szelence - kettős burnótszelence, mitológiai alakok ábrázolásával

Ötvösgyűjtemény

Leltári szám:	69.341.1
Készítés ideje:	1750 - 1755
Készítés helye:	Németország
Jelzés:	jelzetlen
Anyag:	ezüst foglalat; vörösréz
Technika:	ezüstözött; festett zománc; grisaille festés
Méretek:	magasság: 7,6 cm átmérő: 7,3 x 5 cm

Úgynevezett kettős szelence, ellentétesen nyíló fedelei forgópánttal kapcsolódnak a testhez, mely belül középen megosztott. Az ovális alapon emelkedő hengeralak oldalai íveltek, enyhén bordázottak. Teljes felületét ún. grisaille jelenetek, vagyis fehér alapon a szürke különböző árnyalataival festett zománcképek borítják. A mitológiai jelenetek között nincs közvetlen, tematikai összefüggés. A felső fedélen kívül a száz szemű Argosz látható, aki a féltékeny istennő, Héra megbízásából "árgus szemekkel" őrzi férjének Zeusznak szerelmét, Iót. Ió, Inakhosz argoszi folyamisten leánya. Zeusz, hogy Héra elől elrejtse, tehénné változtatta. Zeusz szövetségese – a fia – Hermész elaltatta és levágta az őrködéssel megbízott Argosz fejét. A felhők között, Héra mellett látható páva rá utal, hiszen Argosz száz szeme azóta a páva tollait díszíti. A fedélen belül egy városka képe: templom, bástya és földszintes házak. Az alsó fedélen kívül hatalmas, lenyilazott sárkány mellett álló ifjú hős, feltehetőleg Perszeusz látható belül egy bástyákkal, kapukkal megerősített, fallal körülvett városka, kéttornyos székesegyházzal, emeletes épületekkel. A szelence oldalain kívül két jelenetet találunk, az egyik a kardjába dőlő sisakos Catót örökíti meg, a másik az égő Trójából menekülő Aeneast, vállán agg, béna apjával Anchisessel.

A finomra őrölt dohánypor, vagyis burnót beszippantása, így a tüsszentés előidézése a 18. században az előkelők divatos szenvedélye volt. A megfelelő szelencék használatával egész szertartás-rendszere alakult ki. Mivel a por a hozzákevert anyagok (pl. szerecsendió, rózsa, fahéj, levendula, majoránna, stb.) következtében eltérő illatú lehetett, a többrekeszes szelencék különböző aromájú burnót tárolását tették lehetővé.

Irodalom

- Szerk.: Pataki Judit: *Az idő sodrában. Az Iparművészeti Múzeum gyűjteményeinek története*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2006. - p. 157. Nr. 176. (Ács Piroska)
- Szerk.: Pataki Judit: *Művészet és Mesterség. CD-ROM*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1999. - fém 93.
- szerző: Ács Piroska: *Szelencék titkai*. Helikon Kiadó, Budapest, 1994. - p. 63. Nr. 90.
- Szerk.: Szilágyi András, Péter Márta: *Barokk és rokokó. Az európai iparművészet stíluskorszakai*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1990. - p. 98. Nr. 4.29. (Ács Piroska)
- szerző: Ács Piroska: *Szelencedivatok*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1982. - p. 10. Nr. 9. és 10. a-d kép

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum